

El nom de l'immigrant com a primer factor de discriminació

Un experiment de camp revela dificultats d'integració social per a les persones amb noms d'origen estranger

Cornel Nessler, Universitat de Ciència i Tecnologia de Noruega, NTNU

Carlos Gómez-González, Universitat de Zuric, UZH

Helmut Dietl, Universitat de Zuric, UZH

Adaptació: Xavier Aguilar

Aprofitant la popularitat del futbol, s'ha dut a terme un experiment de camp sobre l'accés a les activitats socials dels immigrants. L'experiment consistia a fer-se passar per un jugador aficionat que demana participar en un entrenament de prova en un equip amateur i enviar un missatge electrònic als entrenadors de més de vint mil clubs de tot Europa. Malgrat que les peticions eren idèntiques, les enviades com a futbolistes amb noms locals van obtenir més respostes afirmatives que les enviades amb noms d'origen estranger. En el cas d'Espanya, la preferència en benefici dels jugadors autòctons ha estat evident; la diferència és de tretze punts i se situa per damunt de la mitjana europea. Els resultats posen de manifest unes dificultats per a la integració social que, més endavant, poden comportar també barreres d'integració laboral i econòmica.

Punts clau

1. Des de comptes de correu electrònic amb perfils clarament identificables com a locals o immigrants es va demanar fer una prova en un equip de futbol amateur.
2. Les peticions dels estrangers van rebre menys atenció que les dels autòctons, tant a Suïssa com, de manera encara més marcada, a Espanya.
3. La discriminació pel nom afecta tant els immigrants tot just acabats d'arribar com els de segona i tercera generació.
4. La recerca s'estendrà a una vintena de països europeus i permetrà d'analitzar les diferències de resultats entre països i si es tendeix a penalitzar més els noms d'unes procedències determinades.

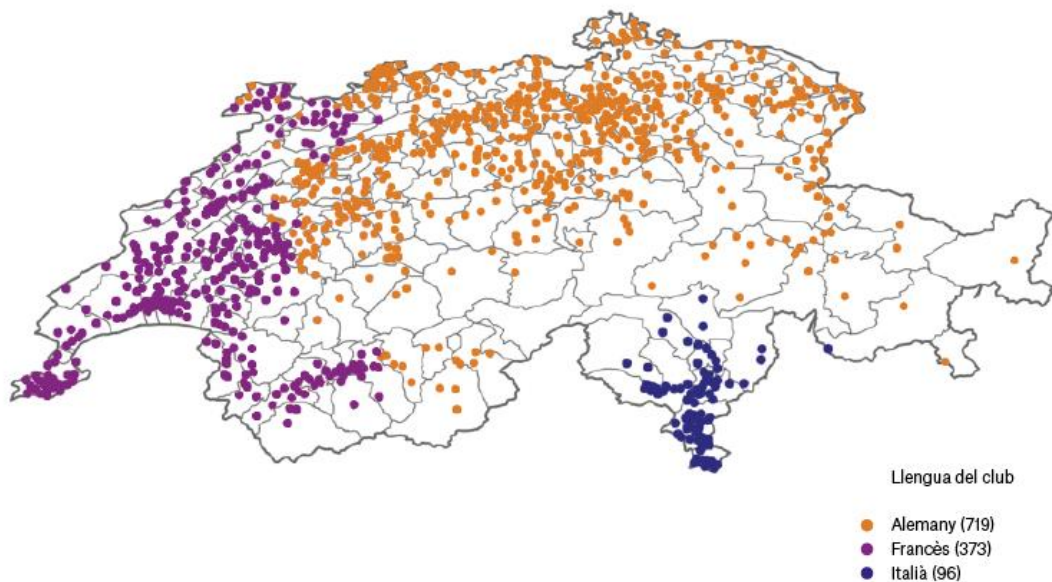
Un estudi en expansió

L'experiment de camp va començar a Suïssa, un país amb una diversitat que inclou cultures diverses i quatre llengües oficials, a més d'un elevat percentatge d'estrangers. Es van crear comptes de correu electrònic amb noms propis típics d'origen alemany, francès i italià, juntament amb altres d'origen forà. Per elaborar les identitats falses, el Departament de Lingüística de la Universitat de Zuric va col·laborar per trobar noms amb una altra penetració que no deixessin cap dubte sobre la procedència del subjecte, com ara Christian Meyer, Nicolas Dubois, Marco Bernasconi o Bojan Lukic.

Utilitzant aquests perfils, es va enviar als entrenadors de 1.188 equips suïssos de categories *amateurs* una sol·licitud per participar en una sessió d'entrenament. Als missatges, idèntics llevat del nom, el jugador fictici explicava que tenia experiència en aquell nivell de joc.

Gràfic 1. **Clubs de futbol amateur a Suïssa. Mostra: 1.188**

Clubs suïssos contactats segons la llengua.

Font: elaboració pròpia.

Observatori Social de "la Caixa"

Les respostes dels entrenadors es van fer servir per determinar fins a quin punt les diferències de regió o nació interferien en la possibilitat d'accedir a una activitat social i transversal com és

el futbol. Un cop comprovada la viabilitat de la metodologia, es va decidir d'aplicar-la a una escala més gran en un estudi que s'està duent a terme a 22 països europeus.

Aquest nou experiment de camp no estudia l'acceptació de la diversitat regional i se centra en la integració de diferents perfils d'immigrant. A Espanya, per exemple, es va contactar amb 1.410 clubs de futbol fent servir noms locals (Alejandro López i David García) o amb arrels àrabs (Mohamed Bennani i Youssef Alami), romanesos (Ștefan Ionescu i Gabriel Popescu) i anglosaxons (James Williams i Jack Brown).

1. El futbol, un laboratori ideal

L'esport amateur d'equip és una eina útil d'integració social, amb una influència positiva àmpliament demostrada i promoguda des de les institucions (Duarte *et al.*, 2012; Council of European Union, 2010). Els investigadors van escollir el futbol perquè és l'esport més popular a Espanya i a tot Europa i perquè disposa d'unes normes internacionals de manera que les diferències culturals no interfereixen a l'hora de practicar-lo.

Gràfic 2. **Clubs de futbol amateur a Espanya. Mostra: 1.410**

Situació dels clubs de futbol amateur contactats a Espanya.

Font: elaboració pròpia.

Observatori Social de "la Caixa"

La recerca sobre integració social depèn de mesures objectives que, com sol passar amb altres aspectes de les ciències socials, sovint no són fàcils de quantificar. Aquest experiment per mesurar com la població amfitriona tracta individus amb noms estrangers es va basar en el

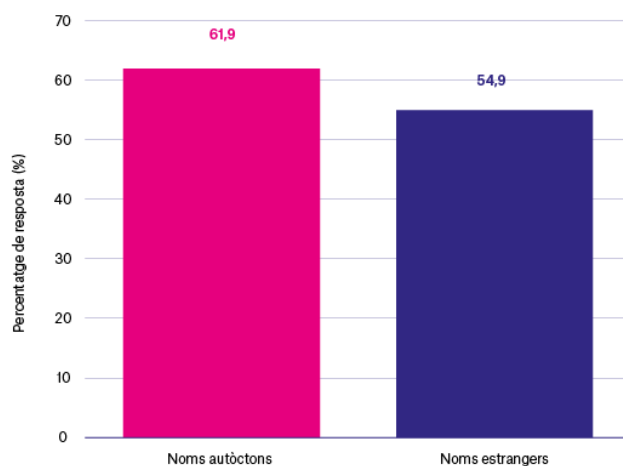
comportament observat i no en dades autoreportades, ja que aquestes dades poden contenir distorsions subjectives. A més a més, tenint en compte la metodologia, tampoc hi va haver risc de distorsions per factors com l'aparença, l'actitud o l'accent, que de vegades poden generar un biaix inconscientment (Bertrand i Mullainathan, 2004).

2. El resultat: es prefereixen els jugadors locals

Les dades preliminars de l'estudi elaborat a Espanya en el marc de la recerca europea indiquen que la proporció de respostes afirmatives a les peticions dels jugadors estrangers és significativament més baixa (36%) que en el cas dels jugadors autòctons (49%). Els investigadors van considerar com a respostes negatives les que explicitaven clarament aquesta negativa i les peticions que no van obtenir resposta, mentre que van considerar com a afirmatives les que admetien el jugador a prova o les que ho feien amb alguna consulta addicional, per exemple sobre els equips en què havia jugat anteriorment o la posició que ocupa habitualment al camp.

Aquests resultats mostren la mateixa tendència que als altres països europeus, incloent-hi l'estudi elaborat a Suïssa: es prioritza l'atenció a les peticions amb noms autòctons per davant de les que tenen noms estrangers. A més a més, malgrat que a Espanya l'índex de respostes és més baix que a Suïssa per a qualsevol tipus de jugador, es fa palesa una preferència molt més marcada en benefici dels locals. La diferència, de tretze punts, és pràcticament el doble que l'obtinguda en l'estudi suís i se situa per damunt de la mitjana europea.

Gràfic 3. Percentatge de respostes positives dels clubs suïssos segons l'origen dels noms dels jugadors

Font: elaboració pròpia.

El pas següent en la recerca és estudiar si hi ha diferències rellevants d'acceptació segons el país de procedència del sol·licitant i també si els resultats obtinguts a Espanya difereixen gaire respecte als dels altres països europeus. A l'experiment dut a terme a Suïssa, els investigadors van constatar que les sol·licituds amb noms de procedència àrab van rebre clarament menys respostes positives que les enviades amb noms d'altres procedències. A Espanya, els primers resultats indiquen que els noms britànics són lleugerament menys discriminats que els àrabs o els romanesos, tot i que aquestes diferències encara s'han d'analitzar amb prudència.

3. Més implicacions negatives per als noms estrangers

En les societats actuals cada vegada hi ha més presència d'individus procedents d'altres països i regions, i el seu funcionament depèn, en bona part, de com s'hi integra aquesta diversitat. La interacció amb la població local en activitats socials com ara l'esport reforça la integració i facilita trencar de mica en mica les barreres culturals i idiomàtiques. La recerca social ha demostrat que el contacte i les interaccions socials redueixen els prejudicis i milloren la integració (Schneider, 2008).

En general, la discriminació en l'accés a activitats socials sol ser més acusada per als estrangers que no tenen un bon coneixement de la llengua local (Mattern i Shaw, 2010). En el cas de la discriminació vinculada només al nom, es perjudica tant les persones arribades de fa poc com els immigrants de segona o tercera generació amb plenes competències lingüístiques.

D'altra banda, aquesta mena de comportaments genera un perjudici en cadena per als més desafavorits: estudis d'economia laboral han demostrat que la inclusió social repercuteix directament en la inclusió econòmica, de manera que una persona més ben connectada i integrada tindrà més possibilitats de trobar feina i de prosperar.

4. Referències

Aquest article s'ha adaptat a partir de l'estudi:

NESSLER, C., C. GÓMEZ-GONZÁLEZ i H. DIETL (2019): «What's in a name? Measuring access to social activities with a field experiment», *Palgrave Communications*, 5, 160.

Altres referències:

BERTRAND, M., i S. MULLAINATHAN (2004): «Are Emily and Greg more employable than Lakisha and Jamal? A field experiment on labor market discrimination», *American Economic Review*, 94(4).

COUNCIL OF EUROPEAN UNION (2010): Council conclusions of 18 November 2010 on the role of sport as a source of and a driver for active social inclusion.

DUARTE, R., D. ARAÚJO, V. CORREIA i K. DAVIDS (2012): «Sports teams as superorganisms», *Sports Medicine*, 42(8).

MATTERN, K. D., i E. J. SHAW (2010): «A look beyond cognitive predictors of academic success: understanding the relationship between academic self-beliefs and outcomes», *Journal of College Student Development*, 51(6).

SCHNEIDER, S. L. (2008): «Anti-immigrant attitudes in Europe: outgroup size and perceived ethnic threat», *European Sociological Review*, 24(1).